

VENTA

30 exemplars 4 pesseta

Un número solt
5 céntims

ADMINISTRACIÓ

Carrer de Ponent, 1, 3.º
(Duesé baix à la escala)

Surt à llum puntualment
tots los divendres.

PERIÒDICH POLÍTICH VERMELL.

SUSCRIPCIÓ

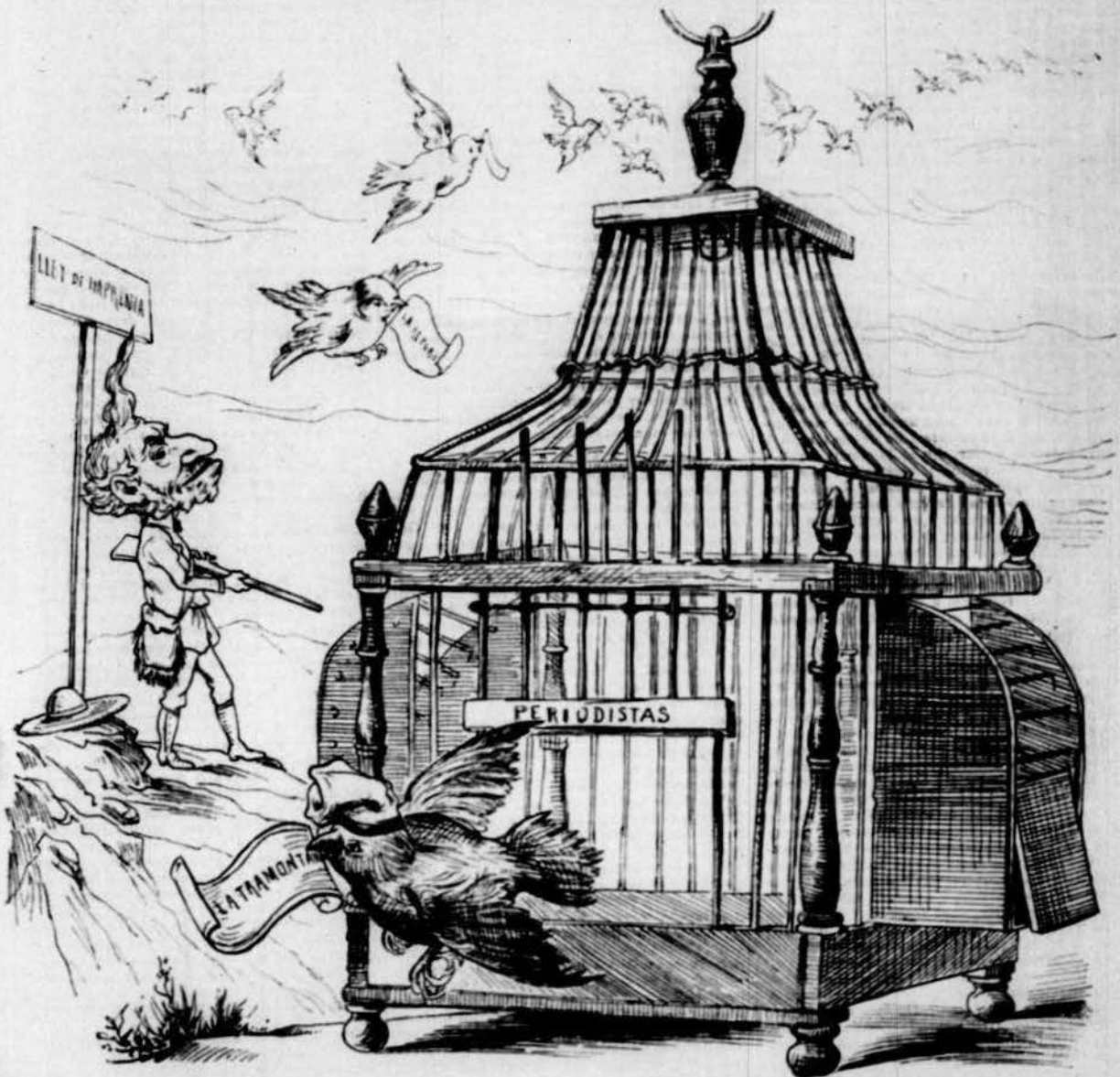
ESPAÑA
Un trimestre 1 pesseta

EXTRAÑO
Un trimestre 2 pessetas

LAS SUSCRIPCIONS
se pagan per adelantat

Los pagos poden ferse
en sellos de 15 céntims
ó en timbres
especials pera periòdics

INDULGENCIA PLENARIA

Per la porta del Favor
als aucells deixan volar...

¿quánt tardará 'l cassador
en tornar à disparar?

LA AMNISTIA A-LA PREMPSA

A la hora d'entrar aquest número en màquina, los partes telegràfics de Madrid nos han anunciat que 'l Govern ha concedit amplia amnistia a la premsa donant llibertat als periodistes presos, sobre essent las causas pendents per delictes d'impremta, y deixant que pugan tornar a sas llars los escriptors que havian sapigut posar a temps terra per entremetir d'algunes sentencias y sos respectables cosos.

Ja que a nosaltres nos toca pel mitj aquesta amnistia, puig que avuy tenim quatre denuncias pendents, y de petició fiscal s'han aglomerat demunt de nostre Director la respectable cantitat de 22 anys 4 mesos y 4 dias entre presó y presiri aixó contant que en las duas darreres denuncias sobre cosas religiosias no demandes lo fiscal més que lo mateix de la anterior sobre igual delictes, cinch multas que pujan prop de quatre mil pesetas y costas y accessorias de quatre causes pendents, aném a donar las gracias al Govern per sa generositat, pera que no diu que pequem de desagrahis.

Mes aném per parts y analisém que es l'anonemat delictes d'impremta, la pena que porta y la procedencia del indult.

¿Qué es lo delictes d'impremta? Una especie de mal traydor, que surt al periodista quan menos hi pensa y casi sempre per ahont menos l'espera.

Escrivint pel públich no tan sols s'exerceix un dret, sino que s'elabora un dels productes més nobles y més indispensables en los temps moderns, que no poden viure sense 'l periodich y sense 'l libre, que tenen necessitat d'escollar la polémica parlada ó escrita que aquilata las ideas y las va infiltrant en los cervells.

Donchs exercint lo dret d'escriure y cumplint a la vegada lo deber de produhir, se troba a lo millor 'l escriptor que ha comés un delictes.

Cóm? Analisisém.
S'estableix en dret penal, y aixis consta també en l'article primer del Códich penal vigent, que son delictes las acciones voluntarias penadas per la ley; necessitante, pera que aquestas acciones sigan consideradas voluntarias, que hi hagi llibertat, inteligencia é intenció de cometre aquell acte penable. També establece lo Códich penal vigent, en son art. 8.º, n.º 8, al tractar de las circunstancias que eximeixen de responsabilitat criminal, que es irresponsable «el que en ocasion de ejecutar un acto lícito con la debida diligencia, causa un mal por mero accidente, sin culpa ni intención de causarlo.» Y per si aixó no bastés, diu en lo mateix art. 8.º, n.º 11, que es també irresponsable, «el que obra en cumplimiento de un deber ó en el ejercicio legítimo de un derecho, oficio ó cargo.»

Ata be, no s'exerceix un dret lilegítim al escriure (no s'cumpleix ab lo deber de produhir escribit) no es lo periodisme un ofici tan lilegítim com lo que més? Donchs en dret penal y segons establece lo mateix Códich penal vigent, no podria perseguirse á cap escriptor mentres no s' probes que al escriure ha tingut voluntat de cometre un delictes, es á dir, ha tingut llibertat, inteligencia y sobre tot INTENCIO de cometre aquella acció reputada legalment com a delictes. (Se fa aixó ab las denuncias que sufren los periodichs? Es ociosa la respuesta. Mentres que si a un treballador li escapa una eyna ó un material de la mà y causa un dany sense voluntat de causar lo es irresponsable; mentres que si a un fabricant de focs artificials se li inflama la mescla y causa inmensos danys sense voluntat es irresponsable; mentres en la comissió de tots los delictes, inclús lo robo y l'assassinat, se fa precisa la intenció de cometre 'l delictes perx ser la acció penable, en materia d'impremta basta que un fiscal de doptosa inteligencia cregui un escrit denunciabile pera subjectar á son autor, ó al director de la publicació, ó al editor, ó al impressor ¡vergonva causa 'l dirho! a un procés que pot portarli, que li portará sempre, inmensos perjudicis, inclús la perdua de la llibertat moltas vegadas.

Altra consideració abona que es una monstruositat lo considerar delictes 'l emetre opinions per medi de la premsa. De tota acció se sab cert fins ahont arriba lo lícit y ahont comensa lo il·lícit. Tothom sab del cert ahont comensa l'actió de robar, la d'agredir las personas, la de causar dany ó perjudicis en tal ó qual cosa. En cambi ningú sab ahont acaba la censura li-

cita a una autoritat per medi de la premsa y ahont comensa lo que la ley ne diu injuria; ningú pot senyalar ahont acaba l'atach legal a una religió y ahont comensa l'escarni al dogma, penat en nostre Códich; ningú pot determinar ahont acaba la propaganda legal d'ideas avansadas y ahont comensa lo delictes que 'l Códich ne diu d'incitació a la rebellió. Si donchs ningú pot determinar aixó, si segons lo criteri del fiscal que denuncia y del tribunal que condemna avuy es legal lo mateix ó molt menos de lo que demés es penable, y quan uns mateixos escrits han sigut condemnats en una Audiencia y absolts en altra y ni denunciats en las demés, ¿no resulta altament injusta tota pena imposada á un escriptor sense que puga quedar plenament probada la intenció de delinquir?

Donchs aixó es lo que la ley ne diu delictes de impremta.

Per aixó es que la persecució del periodista es la vergonya més gran de la societat que vol dirse civilisada.

Sapiguet ja lo que es lo delictes de impremta, aném ara á veure la pena que se li aplica al delinquent.

De dos á sis mesos d'arrest y de mitj any á dos de presó varian las penas pels delictes més petits, com son injurias á una autoritat qual-sevol, incitacions a la rebellió, intenció de voler cambiar las instituciones monarquicas de avuy, incitació al desordre públich, etc., etcetera. Pero ahont comensa lo verdaderament draconia, es en los delictes d'escarni a un dogma católich, pels quals s'aplican quatre y cinch anys de presó y grossas multas, ventint luego la d'injurias al rey, més indeterminable que cap per lo rigorosos que hi solen ser los fiscales y que s'hi aplican de vuyt á dotze anys de presó major, que ja es tot un presiri, y multa de 500 á 5.000 pesetas.

Y com un escriptor pot cometre involuntariament varios d'aquestos delictes en un mateix escrit, resulta lo que varias vegadas havém sostingut: que es més perillós escriure d'oposició que agalar un trabuch y sortir a la carretera á fer deixar los qarantos als viants.

Actualment pesavan demunt de nostre Director, entre presó, presiri y multas, més de trenta anys de reclusió, es á dir, més temps que una condemna de cadena perpetua. Y aixó per exercir lo dret d'escriure, per cumplir lo deber de produhir, per treballar de son ofici y sans haver tingut may intenció de cometre cap delictes.

¿No es irrisori, no es una burla al bon sentit semblant monstruositat legal?

Y tenint en compte lo precedent, es com se explican que s'assin, no ja necessari, sino imprescindible los induls y las amnistias per delictes d'impremta. Per tirá que siga un Govern, no pot aguantar la monstruositat legal d'avuy respecte al anonemat delictes d'impremta. No indultant periódicament als escriptors, tots los d'oposició aniran á parar ab pochos anys á presiri ó al extranger. Lo Govern fa, donchs, la seva conveniencia indultant. A nosaltres no ns pot satisfacer de cap manera un Govern que indulti periodistas, perque aixó vol dir que baix son domini es encara penable lo exercir lo dret d'escriure, dret individual que tindria de ser ilegible, y en lo qual sols pot considerarse perseguible la calumnia ó la injuria á instancia de part, pero admetent sempre la proba de las afirmacions fetas per escrit ó la declaració de no haver intentat voluntariament la ofensa que s'persegui.

Y arribats ja en aquest punt, y no volent enfondir més en aquest terreno per temor de tornar massa prompte á obrir comptes nous ab la justicia després d'haver fet en paut per carambola, aném á condensar las gracias que tenim que donar al Govern:

Mentres los fiscales tingan que deixar sa honorabla missió de perseguir criminals pera denunciar periodichs; mentres a un periodista puga venirli més pena d'escriure un sueltó ó un article que a un lladre de robar ó a un assés de ferir a una persona; mentres per las presons ó presiris d'España ó fugitiu al extranger tinga d'anar á parar 'l honrat escriptor, los induls ó amnistias á la premsa no serán més que una manifestació de las valvulas de la conciencia dels gobernants, que no podent ja aguantar més lo pes de tanta iniquitat comesa a la sombra d'unas lleys per ells elaboradas ó sostingudas,

tenen d'obrirse de tant en tant á fi de recobrar novas foras pera tornar a comensar la tirania. Aquestas son las nostras gracias que doném al Govern.

Y encara gracias.

LO GRAN RECURS

Ab motiu de la elecció parcial d'un diputat que té de ferse á Paris lo próxim diumenye y de presentarse en candidatura l'ex-general Boulanger, está la capital de Fransa bullint com ingles tronet que no pot treure un xavo de son deudor.

Los partits republicans están encesos d'activitat pera impedir la victoria del boulangisme; lo govern francés no hi veu de cap ull temet que se li puji al nas la espasa rovellada del general, y tots plegats los antiboulangistas no saben com redoblar se pera impedir que 'l militarisme surti triomfant de las urnas.

Allí no troban més medi, tant pera combatre al general sos contraris com pera apoyar lo sos amichs, que gastare una fuitrada de milers de francs en follets, reunions, periódichs, discursos, proclamas y demés tonterias per l'istil. Se paria de cenenciaras de milers de francs que per cada una de las parts s'están gastant pera treure son respectiu candidat triomfant de las urnas. Y á tant arriba la passió d'uns y altres, que ja més de quatre hi han perdut lo caletre, arribant al deplorable extrem d'acudir al camp del honor a foradarse la pelli per si 'l general de la barrila fora ó no fora elegit diputat.

Y després los francesos voldran encara passar plassa d'espavilats! Qué significa aixó de moure tant de soroll y gastare tants de diners pera elegir un diputat! Aixó es no saberse lo que s'empatollan en la ciencia electoral. ¿De qué ls ha servit lo tindrens tants anys de vehins als espanyols, mestres acreditats universalment en la gaja ciencia de fer eleccions? Ah pastanagas franchutes! Anquen á dormir tranquillament, no os caparrareu per res ni os gasteu un centim per cap elecció. ¿Qué voléu? ¿que no surti elegit en Boulanger? Res més fàcil. Demane unas quantas lliçons de dret electoral á qualsevol polítich dels que avuy manegan las cireras á Espanya, desde 'l més xich al més gran, y l'èxit es segur. ¿Que la gent s'entusiasma ab en Boulanger? Deixéu que s'entusiasma. ¿Que arriba 'l dia de las eleccions y tothom vota? Deixéu que 'l votin; al freir serà 'l veir, diuhen los castellans, y al contar se fa la gracia, alegeixen los grans mestres d'eleccions. ¿Que ha obtingut, per exemple, en Boulanger 15.000 vots y son contrincant 93? Donchs en Boulanger ha perdut. ¿Com? Molt senzill: Tothom sab que 's zeros per si sols no tenen cap valor. Donchs al fer recuento de vots s'agafan los tres zeros tots sols dels vots d'en Boulanger y 's posan al darrera del 93 de son contrincant. ¿Qué tal, qui ha guanyat ara? Lo general se queda ab 15 vots y l'altre ab 93.000.

Y com la operació s'ha fet sense malicia, es á dir, ab zeros, que no tenen cap valor, resulta perfectament legal. ¿Que no? Preguntin ho á tots los que son ó han sigut ministres de nostra may prou ben alabada monarquia espanyola. Es á dir, no cal preguntarlo: recordin lo que aquí s'ha vist ab eleccions. Recordem com en alguns pobles los alcaldes reparteixen los vots del cens electoral sense que ningú 's molesti pera votar; recordem com en altres lo candidat del Govern obté deu ó dotze vegadas més de vots que tots los electors plegats; recordem com aquí votan més los morts que 's vus; recordem alguns pobles inventats en dias d'eleccions; recordem las vegadas que contant per separat los vots de cada colegi resultava elegit un candidat d'oposició y al contarlos junts ha resultat tot al reves; recordem tot lo que havém vist en aquesta tan adelantada industria espanyola, y quedarem convenus de que lo que menos poden permetre la matemàtica fegas electorals es cambi de zeros en las sumas dels vots.

Y diguime ara si no 'm sobra la rabó al assegurar que 's francesos no saben lo que s'empatollan movent tanta gatzara per la miserable elecció d'un diputat.

Tenen lo gran recurs á la mà pera estalviarse tants mals de caps; si no 'l volen emplear seva será la culpa: Que 'ns envihin á buscar en Canovas, que ara está vagatiu, ó en Romero Robledo, ó 'l mateix Sagasta, y sortiran d'apuros.

Per una carta que havem rebut de qui deu saberho se 'ns entera de que a la fabrica de gèneros de punt del Sr. Bonet, situada a la esquerra del ensaxe, carrer de la Diputació, hi passen alguns abusos que convindria posarhi remey.

En primer lloch, se 'ns diu que gracias a cert Interés algo agostat del majordom, se fan treballar més horas que las reglamentarias, y que lo rellotje de la casa sempre està biga, perque may va be.

Luego s'han rebaitat los jornals d' un modo llástimos, que la que ni treballant se puga viure, y després la dona del majordom sembla una segona mestressa de la casa, anant per la fabrica dihent que totas las jornaleras encara guanyan massa, y altres abusos, que no li està be que ella vulgui que als altres los rebaxin lo jornal, perque a n' ella li pujan.

Verament serà tot lo que vulgan lo que 'ns diuen; pero mentres no millorin las condicions del modo de ser de la propietat, als obrers no 's queda més remey que associarse pera resistir las tiranías del capital.

A Reus hi havia un Centro Republicà ahont formavan més ó menos totas las fraccions de aquests partits.

Donchs ara 's possibilitas han amagat l'ou a los companys en republicanisme, fent que l'Centro se digui y se someti a Castelar.

Naturalment que 's federals se n' han sortit. Pero no 's hauria succehir aquest fracàs si no haguessen anat ab malles companyías.

Pel Sant del rey lo Sr. Kius y... ¡macatzol! vult dir marquès d' Olerdola, ha fet enviar pel jardiner del Ajuntament un ram de flors a don Alfons XIII.

Lo que es tindre la sanch blava. Ja 's floreja fins ab reys.

¿TE 'N RECORDAS?
SONET

Te 'n recordas, nineta, de aquell dia que assentats a un jardí, formant parella, t' explicava ab alany y a cau d' orella, l' amor tan gran y pur que jo sentia?
Te 'n recordas d' aquella simpátia que 'm mostravas, donantme una ponzeilla d' una rosa com una maravella que allí a nostre costat fresca hi creixia?
Te 'n recordas, encare dels abraços que 't donava ab delit y profusió?
Recordas que per darte lo un petó, valt ensopegar, cayent de nasoss, y anant donant la mar de tomballons vaig ferme un set molt gros als pantalons?
Picío Ab-n y C.

MAI TEMPS

Passavan lo dividendes pel carrer de Provensa dos companys, quan cridant l' un a l' altre pel nom de Negre, un capellá que passava mogué un escándol dihent que l' insultavan.

Aviat pels carrers no 's podrà cridar ¡xo! a cap rutch que no s' dongui per entés un miniatre del Senyor.

Diumenje batejaren una criatura al Clot, y quan fou l' acte de posarli 'l cuillerot d' ayguas al cap, per contes de posarhi un n' hi clavá dos ó tres per la esquena, que deixá a la criatura poch més que si hagués sortit de pendre un bany.

Y d' aixó 'n té la culpa que mossen Félix, per compte de mirar a la criatura anova mirant a la padrina, que era una noya de 17 anys, y va perdre l' equilibri, sense adonarse de lo que feya.

Y ara la criatura del bany está a punt de fer l' ànech.

Lo rector de Faldet, conegut per mossen Palabras, ne feu una lo dia de Sant Antoni dels ases que l' acreditá de lo que es.

Anava la profesora dels animals fent la seva via, quan d' entre ells surt lo rector y 's fica a la botiga d' un industrial moventli set escándols perque no 's treya la gorra al passar aquella comitiva.

¿Ho entenen be? Treures la gorra, estant dintre sa casa, perque pel carrer passa la festa dels ases.

¡Vaya un respecte que mossen Palabras vol fer que 's tinga als animals que 's portan a benchir!

No hi ha dubte que mira per la classe. ¡Egoísta!

Lo rector de la Pobla de Claramunt no peca de tonto.

L' altre dia 's queixava desde la trona de tindre pochos quartos, y proposava als seus feligresos que los més ríchs li donguessin sis reals cada un, los mitjants una pesseta, y 's pobres dos ralets, per anarse aliviant.

Y luego deya que 's que tenen los pares morts y no 's fan dir lo bé ó missas no se 's estiman.

Entenemnos: ¡a quins pares es que no s' estiman no pagant junquions d' iglesia!

Si vol dir als pares reverents, convingut. Y lo pitjor es lo tonto d' estimarlos.

Segons veurán nostres lectors en lo lloch corresponent, lo rutch negre de Sant Pere de Terrasa s' ha permès desde l' cubell dir que l' article publicat per La TRAMONTANA sobre lo del frare aparedat a Manresa, es mentida.

Y com en aquell article no 's feya més que la ressenya d' uns fets públichs y notoris y de la ingerencia del tribunal en la qüestió, figurínse si negan lo que va passar en públich y ha pres part un tribunal, que no serán capassos de negar de tot lo que passí entre bastidores de sagristia.

¡Ah! de frases fortes y insults contra La TRAMONTANA no 'n vulguin més.

¡Y nosaltres entretant sempre tan tranquils y bons! Ea que las excomuniones logran sols aná engrugiant.

Lo rector de S. Vicents de Castellet s' ha dedicat a fer propaganda lliurepensadora.

¿Cóm? Ara ho veurán. Estava malalt en aquell poble un home que no creya ab cap romansó relligiós, y per més que l' enganya-ánima aná perxa conquistarlo moltes vegadas, lo lliurepensador se 'l tregué sempre del devant con si vejés lo mal esperit.

Morí 'l malalt, y llavors la familia, débil com tantas n' hi han, volia enterrarlo per la iglesia. Y vetaquí que l' rector no ho ha permès y se ha tingut de fer l' enterró civil, de bon ó de mal grat de la familia del difunt.

¡No ha fet ab aixó lo rector de Castellet un acte en favor del lliurepensament? Donchs a aplaudirlo tocant. Que per cert es cosa que no podém fer gayre sovint.

Un amic nostre de Santa Coloma de Gramenet ha vingut a aclarirnos algun concepte del sòlt publicat en nostre número 396 en aquesta secció, respecte a que 'l tinent d' alcalde Sr. Estadella, conegut per Xemeneya, no s' oposá a que toqués La Colomense a la iglesia, sino a que pagués aquestas tocadas l' Ajuntament.

Com aixó varia molt la especie, y per nosaltres fa lloable la acció, ho fem constar ab molt gust, advertint de pas al que 'ns doná la noticia que procuri posar sempre ben clars los conceptes, que en sa carta resultarà poch ben expresats, y donaren lloch a la citada equivocació, que si be sembla petita, no deixa de tindre transcendental importancia.

EPÍGRAMAS

- Mirí que 's deixá 'l diad.
- Ay té rahó senyó Prats.
- No diu gracias! —No... —Per què!...
- Perque aixís veig que vosté mira molt pels decusdians.
- Lo meu noy, D. Onorato... de mi sempre se sol riure.
- Que hi farà... —Que hi farà? 'l mato... aixís apendrà de viure.
- Quin mal pateix en Bernat.
- De mal de pedra, ell diu... meo ahí 'm digné en Felu que cap pedra l' ha tocat.

EUBALD SALA.

ANAGRAMA
Qualsevol y qualsevolga que hagi perdut un Istal, que vagi al carrer del Tot, número vint, principal. R. CASTELLÀ.

SOLUCIONS
A LAS CANONIAS DEL NÚMERO PARAY

- XARABIA. — Cr-hall.
- TRENCA-CLOUCAS. — Banyoles.
- XARABA-CONYERSA. — Hortel-rich, Tona.

Redaccíon. — Tipografía LA ACADEMIA, Ronda de la Universitat, 6

¡A LA GABIA!

Havent agotat ja tots los medis la Administració de La TRAMONTANA ab alguns de sos deudors pera que a lo menos professin que tenian ganas de pagar, y resultantne uns quants que han fet més lo sort que un rey absolut sentint que 's demana llibertat, es hora ja de passar per la Gabia a aquestos caballers d' industria pera escarment de maulous malpagadors y ensenyansa de las empresas periodísticas, que ja poden guardarse de rata publicant en La TRAMONTANA, com de pedragada seca a la vinya del periódich.

No sortirá may a la nostra colecció de ratas ni l' infelís que una malaltia ó qualsevol desgracia l' ha fet atrassar, ni 'l qui s' ha trobat llarga temporada sense feyna, ni aquell que ja hagi pagat bona part de son deute. Conixedors per experiéncia propia de las penalitats de la classe obrera, may per nosaltres será confós lo desgraciat ab lo mal pagador. Mes per aixó que guardarem todas las consideracions a qui 's fassi acreedor a ellas, per més que no pagui del modo que deuria ferho, serém implacables ab los ratas d' ofici ó poch menos, los que han fet lo sort ó 'l poca vergonya y 's que may contestan al presentarlos comptes. Aquestos, després de publicats ab lo número de rata que 's correspongui, sempre que 's publichi la Gabia anirán en llists tots, pera que may acabin de ser tretts a la vergonya pública, mentres no paguin.

Y comensém.

RATA PRIMER
JOQUIM MIQUEL, de Lleyda;

aquest bon home s' ha menjat 27° 50 pessetas de TRAMONTANAS y encara no las ha pogut pahir, a pesar dels multiplicats remeys que li ha enviat la Administració en cartas, lletras, recibos y multitud d' ingredients per l' istil, que han costat prop de dos duros de gastos. Lo malalt se ha quedat sempre a mitja correspondencia ab aquesta Administració, no contestant may quan se tractava formalment d' afluixar la moasca.

Queda, donchs, solemnement passejat per la Gabia, é instalat per sempre com a rata primer mentres no pagui.

Están destinats a ser ratas segon y tercer los que foren fins l' any 87 correspondials a Falset y a Balaguer respectivament. Espavilleuse, macos, si no vóltu ocupar prompte vostre lloch d' honor en la molt respectable Gabia de La TRAMONTANA.

Y espavillintse també tots los que tenen pendents comptes vells, que nosaltres no estém per berallas novas.